

3-Дәріс. Басқару өзара әрекетіндегі тұлға және басқарудың мотивациялық аспектілері

Дәрістің жоспары:

- 1.Басқару функциялары және басқарушылық
- 2.Басқарушының тұлғалық бейнесі
- 3.Басқару мотивациясы

Түйін сөздер: басқару функциялары, басқарушылық, мотивация, кадрлық саясат

Функциональды әкімшілік идеясы мен бастау принципін Анри Файоль біріктірді, оның теориясы бойынша әкімшілік екі бөліктен тұрады: біріншісі функция түсінігімен байланысты. Екіншісі принцип түсінігімен байланысты. Файоль бойынша функция іс-әрекет сферасын, жауапкершілікті және басқарушының біліктілігін анықтайды. Ол басқарушының не жасайтынына жауап береді.

Басқарушылықтағы Әлеуметтік психологиялық функция:

- Еңбектен, ақы төлемінен қанағат алмау сезімін төмендету;
- Тұлғааралық қатынастарды реттеу;
- Қызметкерлердің заңдық қызығышылықтарын қорғау;
- Қызметкерлердің тұрақты құрамын сақтау;
- Кәсіби даму, өсу жағдайларымен қамтамасыз ету;
- Тәрбиелік жұмыстар.

Басқару функциялары:

- Жоспарлау
- Ұйымдастыру
- Мотивация
- Бақылау. Ф. Файоль бойынша.
- Бляхман Л.С. бойынша басқарудың негізгі қызметтері:
- Мақсатқа бағыттылық.
- Әкімшіліктік ұйымдастырушылық әрекет.
- Эксперттік әрекет.
- Тәртіп стимул беруші әрекет.
- Кадрлық саясат.

Рубахин Б.Ф., Журавлев А.Л., Шорин В.Г. Бойынша басқарудың негізгі функциялары:

- Өндірістік;
- Қызметкерлердің әрекетін координациялау;
- Еңбек өнімділігінің жоғарылауын қамтамасыз ету;
- Белсенді жұмыс ұйымдастыру;
- Қызметкерлердің әрекетін бақылау, бағалау және коррекция жасау;
- Ұжымдағы еңбек тіртібін ұстап тұру;
- Кадрларды таңдай алу.

Басқару принциптері:

- Тәртіп;
- Марапаттау;
- Әділеттілік;
- Корпоративті рух;
- Жеке қызығушылықтардың жалпы қызығушылықтарға бағынуы;
- Жауапкершілік;
- Бағыт бірлігі;
- Тәртіп;
- Жұмыс орнының тұрақтылығы;
- Инициатива.

Менеджмент фирмаларының жалпы жұмыс аймағындағы функциялар негізгі үш топқа жинақталады:

Жалпы басқару (нормативті қажеттіліктер мен саяси басқарудың, инновация саясатының, жоспарлау, жұмысты ұйымдастырудың, мотивация, координация, бақылау, жауапкершіліктің қалыптасуы);

Кәсіпорын құрылымын басқару (оның құрылуы, іс-әрекет пәні, құқықтық формалары, басқа кәсіпорындармен байланысы, территориялық сұрақтар, ұйымдастыру, реконструкция, ликвидация);

Басқарудың нақты аймақтары (маркетинг, НИОКР, өнім, кадрлар, финанстар, негізгі фондтар)

Басқарудың жалпы қызметінің кезеңдерге бөлінуі:

Болжамдау мен жоспарлау;

Жұмысты ұйымдастыру;

Мотивация;

Координация және реттеу;

Бақылау, есеп, анализ.

Іс-әрекет сферасындағы нақты болып табылатын қызметтері:

- Перспективті және күнделікті экономикалық және әлеуметтік жоспарлау;
- Жұмысты стандартизациясы бойынша ұйымдастыру;
- Есеп және есеп беру;
- Экономикалық анализ;
- Өнімді дайындау техникасы;
- Метрологиялық тұрғыда қамтамасыз ету;
- Техникалық бақылау және зерттеу;
- Өнімнің өтуі;
- Кадрлармен жұмысты ұйымдастыру;
- Еңбекті және еңбек ақысын ұйымдастыру;
- Материалды-техникалық жабдықтау;
- Күрделі құрылыс;
- Финанстық іс-әрекет.

Өзін-өзі тексеру сұрақтары:

1. Басқарушылықтың негізгі мақсат міндеттері.
2. Басқарудың теориясы мен практикасының тиімді жақтары қандай?
3. Басқару психологиясындағы басқарушылық стилі?
4. Ресей, АҚШ, Жапония, Еуропада менеджменттің тарихы?

Әдебиеттер:

Әдебиеттер:

1. Ахтаева Н.С., Әбдіғапарова А.І, Бакбаева З.Н. Басқару психологиясы: Оқу құралы. – Алматы: Бастау баспасы, 2010.- 250 б.
2. Бердібаева С.Қ. Тұлға психологиясы. А, Қазақ университеті, 2016, 203 б.
3. Волкогонова О.Д., Зуб А.Т. Управленческая психология. – Москва: ИД «Форум» - Инфра, 2015.
4. Захарова Л.Н. Психология управления. Логос. 2014г.
5. Кабаченко В.С. Психология управления. Учебное пособие. – М.: Юнити, 201
6. Митин А.Н. Психология управления. – М.: ВотерсКлувер, 2011 – 400 с.
7. Розанова В.А. Психология управления. Москва. 2014г.